

Sygn. akt I C 1362/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2017 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Kolasiński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Magdalena Hausman

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2017 roku w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółka Akcyjna z siedzibą w P.**

przeciwko **J. R. (1)**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P., któremu przysługuje wobec dłużnika J. R. (2) wierzytelność w wysokości 264.407,33 zł (dwieście sześćdziesiąt cztery tysiące czterysta siedem złotych i 33/100) wraz z odsetkami ustawowymi od 6 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, wynikająca z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łodzi z 9 kwietnia 2014 roku (sygn. akt X GNc 345/14), umowę sprzedaży, zawartą między dłużnikiem J. R. (2) a J. R. (1) w dniu 26 września 2014 roku w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi (repertorium A nr 5758/2014 notariusz D. S. z siedzibą w G.), na podstawie której J. R. (1) nabył 5 udziałów o wartości nominalnej 50 zł w EL- (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.;

II. zasądza od pozwanego J. R. (1) na rzecz powoda (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. kwotę 137 zł (sto trzydzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1362/17

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. wniosła pozew przeciwko J. R. (1) o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy sprzedaży, zawartej między dłużnikiem J. R. (2) a J. R. (1) w dniu 26 września 2014 roku, na podstawie której pozwany nabył 5 udziałów o wartości nominalnej po 50 zł każdy w EL- (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.. Ponadto, powód domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że do sprzedaży udziałów doszło po wydaniu nakazu zapłaty zasądzającego od J. R. (2) na rzecz powoda kwotę 264.407,33 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania. Dokonana czynność prawna skutkowałą pokrzywdzeniem wierzyciela, albowiem doprowadziła do zwiększenia niewypłacalności dłużnika, który miał świadomość takiego skutku czynności. Pozwany, który jest bratankiem dłużnika, powinien mieć świadomość istnienia zadłużenia w stosunku do powoda (k. 3-10, 101-103).

W odpowiedzi na pozew pozwany J. R. (1) wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pisma strona pozwana zaprzeczyła, aby dłużnik powoda J. R. (2) stał się

niewypłacalny w większym stopniu w wyniku umowy sprzedaży udziałów w spółce, albowiem jest on właścicielem nieruchomości, z której możliwe jest przeprowadzenie egzekucji. Powód prowadzi aktualnie egzekucję z powyższej nieruchomości. Zdaniem pozwanego, powód nie wykazał ani bezskuteczności egzekucji z majątku dłużnika, ani wiedzy pozwanego, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Według strony pozwanej nie doszło również do pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż z tytułu sprzedaży udziałów dłużnik otrzymał ekwiwalentne świadczenia w postaci zapłaty ceny, która została przeznaczona na spłatę zadłużenia (k. 56-59).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu zwykłym.

Sąd ustalił, co następuje:

(...) S.A. w P. oraz J. R. (2), prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) Przedsiębiorstwo (...), łączyła umowa współpracy dotycząca zakupu towarów. Wobec niewywiązania się J. R. (2) ze swojego zobowiązania, 24 marca 2014 roku (...) S.A. wytoczyła przeciwko niemu powództwo, w wyniku którego prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łodzi z 9 kwietnia 2014 roku (sygn. akt X GNc 345/14), nakazano J. R. (2) zapłatę na rzecz (...) S.A. kwoty 264.407,33 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 6 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Dowody:

- wydruk z (...) Przedsiębiorstwa (...) (k. 19-20),
- umowa współpracy z 1.09.2009 r. między (...) S.A. a (...) Przedsiębiorstwem (...) wraz z deklaracją wekslową i wekslem (k. 21-24),
- pozew o zapłatę w postępowaniu nakazowym z 24.03.2014 r. (k. 25-28),
- nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łodzi z 9.04.2014 r., sygn. akt X GNc 345/14 wraz z klauzulą wykonalności (k. 29-30).

W dniu 3 września 2014 roku (...) S.A. wszczęła przeciwko dłużnikowi J. R. (2) postępowanie egzekucyjne m.in. z majątku ruchomego w sprawie o sygn. Km 165/14 komornika sądowego D. L. w G., ale egzekucja okazała się bezskuteczna. J. R. (2) jest ponadto właścicielem zabudowanej nieruchomości położonej przy ul. (...) w G., dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), co do której również prowadzona jest egzekucja. Nieruchomość została oszacowana na sumę 160.000 zł. W egzekucji z nieruchomości biorą udział również inni wierzyciele, w tym posiadający zabezpieczenie w postaci hipotek. J. R. (2) nie posiada majątku wystarczającego na spłatę wszystkich wierzycieli.

Dowody:

- wniosek o wszczęcie egzekucji z 3.09.2014 r. (k. 31-34),
- wydruki z (...) dotyczący pojazdów mechanicznych J. R. (2) (k. 35-43),
- wydruk księgi wieczystej nr (...) (k. 62-74),
- zeznania świadka J. R. (2) (nagranie rozprawy z 31.08.2017 r. – protokół skrócony na k. 95v-96).

W dniu 26 września 2014 roku J. R. (2) zawarł ze swoim bratankiem J. R. (1) umowę sprzedaży w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi (repertorium A nr 5758/2014 notariusz D. S. z siedzibą w G.), na podstawie której J. R. (1) nabył 5 udziałów o wartości nominalnej po 50 zł każdy w EL- (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.. W chwili dokonania powyższej czynności J. R. (2) miał problemy

finansowe i już wówczas toczyły się przeciwko niemu egzekucje. Obecnie jest zatrudniony w spółce (...) za najniższym wynagrodzeniem. J. R. (2) i J. R. (1) utrzymują ze sobą typowe kontakty rodzinne, widując się raz tygodniu.

Dowody:

- umowa sprzedaży udziałów z 26.09.2014 r. (k. 44-49),
- zeznania świadka J. R. (2) (nagranie rozprawy z 31.08.2017 r. – protokół skrócony na k. 95v-96).

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony powyżej stan faktyczny ustalony został w oparciu o dokumenty wymienione w poprzedniej części uzasadnienia oraz częściowo na podstawie zeznań świadka J. R. (2).

Autentyczność i prawdziwość dowodów z dokumentów nie była przez strony kwestionowana, wobec czego stanowiły one w pełni wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych.

Sąd generalnie dał wiarę zeznaniom świadka J. R. (2), za wyjątkiem tej ich części, w jakiej twierdził, że otrzymaną za sprzedaż udziałów cenę w wysokości 250 zł przeznaczył na spłatę zadłużenia wobec (...) S.A., jak również co do tego, że pozwany J. R. (1) nie miał wiedzy, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Jeżeli chodzi o przekazanie kwoty 250 zł na rzecz powoda, to wskazać należy, że okoliczność ta nie została potwierdzona jakimkolwiek innym dowodem, w szczególności potwierdzeniem przelewu czy pokwitowaniem wpłaty. Strona powodowa przy tym zaprzeczyła, ażeby otrzymała taką wpłatę od dłużnika. Co do ujemnej oceny wiarygodności świadka w zakresie wiedzy pozwanego o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela sąd odniesie się w dalszej części uzasadnienia.

Sąd pominął dowód z przesłuchania stron, albowiem pozwany nie stawiał się na termin rozprawy, będąc prawidłowo wezwanym celem przesłuchania pod rygorem pominięcia zeznań, a przesłuchanie w charakterze strony członka zarządu powodowej spółki byłoby nieprzydatne (art. 302 § 1 k.p.c.). Zresztą sama strona powodowa wnioskuje o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem wyłącznie do pozwanego.

Okoliczności faktyczne ustalone w niniejszej sprawie można było uznać w przeważającej części za bezsporne między stronami, za wyjątkiem ustalenia, czy dokonana między dłużnikiem J. R. (2) a pozwanym J. R. (1) umowa sprzedaży udziałów w spółce skutkowałą pokrzywdzeniem wierzyciela, tj. powstaniem stanu, w którym dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu. Mianowicie, zdaniem strony powodowej, powyższa czynność prawna miała na celu pokrzywdzenie powoda jako wierzyciela, natomiast zdaniem strony pozwanej, w zamian za zbyt duże udziały do majątku dłużnika weszło ekwiwalentne świadczenie, w związku z czym nie nastąpiło uszczuplenie majątku, a ponadto dłużnik w dalszym ciągu posiada majątek, który pozwala na zaspokojenie wierzyciela. Oprócz tego za sporne przyjąć również należało rozstrzygnięcie, czy pozwany wiedział, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się o tym dowiedzieć.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Przesłanka wiedzy osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub możliwości powzięcia takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności, nie ma zastosowania w przypadku uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej bezpłatnie (art. 528 k.c.). Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli; to samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (art. 529

k.c.), jak i sytuacji, gdy wskutek dokonanej czynności prawnej korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim stosunku z dłużnikiem (art. 527 § 3 k.c.).

Przesłankami uzyskania ochrony przez wierzyciela na podstawie przepisów art. 527 i nast. k.c. są zatem: 1) istnienie wierzytelności wierzyciela wobec dłużnika, 2) dokonanie czynności prawnej między dłużnikiem a osobą trzecią, 3) uzyskanie w wyniku tejże czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią, 4) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, 5) pokrzywdzenie wierzyciela, tj. wystąpienie sytuacji, w której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, 6) wiedza osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub możliwość powzięcia takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, nie powinno budzić najmniejszych wątpliwości spełnienie takich przesłanek niezbędnych do uwzględnienia skargi pauliańskiej jak istnienie wierzytelności (...) S.A. wobec J. R. (2) oraz dokonanie czynności prawnej w postaci sprzedaży udziałów w spółce między dłużnikiem a osobą trzecią (pozwany). Nie budził także wątpliwości fakt uzyskania przez pozwanego korzyści majątkowej w wyniku czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem, albowiem w skład jego majątku weszły udziały o łącznej wartości 250 zł.

Wracając do spornej między stronami kwestii, czy dłużnik wskutek dokonanej darowizny stał się całkowicie niewypłacalny albo niewypłacalny w wyższym stopniu, w pierwszej kolejności wskazać trzeba, że stan ten oceniać należało na chwilę zaskarżenia przedmiotowej czynności prawnej (tj. wniesienia pozwu) oraz na chwilę zamknięcia rozprawy.

W ocenie sądu, spełnione zostały również przesłanki działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela oraz wystąpienia skutku w postaci niewypłacalności dłużnika lub niewypłacalności w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem czynności prawnej. Dłużnik bowiem musiał zdawać sobie sprawę z istnienia wierzytelności wobec powoda o znacznej wysokości, skoro wcześniej wydany został przeciwko niemu nakaz zapłaty i wszczęte postępowanie egzekucyjne. Ponadto, z całokształtu okoliczności faktycznych sprawy jednoznacznie wynikało, że wskutek sprzedaży udziałów J. R. (2) stał się niewypłacalny w stopniu większym, aniżeli przed dokonaniem tejże czynności prawnej. Wszak do dnia dzisiejszego powód nie uzyskał zaspokojenia z majątku dłużnika, a tocząca się egzekucja była bezskuteczna. Mając na uwadze zasady doświadczenia życiowego, trudno byłoby w takiej sytuacji przyjąć, iż J. R. (2) nie miał świadomości co do skutku czynności prawnej w postaci ograniczenia zaspokojenia wierzyciela. Nie miała w tym przypadku znaczenia relacja między wartością sprzedanych udziałów a wysokością wierzytelności powoda.

Choć dłużnik uzyskał w wyniku czynności nominalną wartość udziałów, tj. do jego majątku weszło ekwiwalentne świadczenie, to strona pozwana nie wykazała, ażeby kwota ta przeznaczona została na spłatę któregokolwiek z wierzycieli, a powód zaprzeczył, aby otrzymał taką kwotę (art. 6 k.c.). W konsekwencji skutkiem czynności był ubytek z majątku dłużnika składnika majątkowego, z którego można by przeprowadzić egzekucję, a zaspokojenie z ceny sprzedaży w chwili obecnej nie jest już możliwe. Tak więc, nawet jeśli dłużnik uzyskał ekwiwalent za sprzedane udziały, to w chwili obecnej nie znajduje się on już w jego majątku ani nie został przeznaczony na spłatę wierzycieli. Dotychczasowa egzekucja z ruchomości nie doprowadziła do zaspokojenia powoda. Choć powód nie przedstawił dokumentu, który wskazywałby wprost na bezskuteczność egzekucji, to jednak okoliczność ta wynikała z całokształtu okoliczności sprawy, jak też przyznał ją w swoich zeznaniach sam dłużnik. Co prawda toczy egzekucja z nieruchomości należącej do dłużnika, ale mając na uwadze sumę oszacowania nieruchomości (160.000 zł) oraz wysokość zadłużenia dłużnika już tylko względem powoda, ten nie uzyska pełnego zaspokojenia swojej należności. Nadmienić przy tym należy, że w egzekucji z nieruchomości uczestniczą ponadto liczni wierzyciele hipoteczni.

Natomiast odnośnie do przesłanki wiedzy pozwanego, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub możliwości powzięcia takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności, to stwierdzić trzeba, że zgodnie z art. 527 § 3 k.c. domniemywa się taką wiedzę, jeżeli osoba trzecia (pozwany) była osobą w bliskim stosunku z dłużnikiem. Pozwany jest bratankiem dłużnika i utrzymują oni ze sobą typowe relacje rodzinne, spotykając się raz w tygodniu. Wbrew zeznaniom dłużnika, musieli oni prowadzić wspólne interesy gospodarcze, skoro w ogóle doszło do zbycia

udziałów na rzecz pozwanego, a dłużnik jest cały czas zatrudniony w spółce, w której udziały zakupił pozwany. Zdaniem sądu, świadczy to o na tyle bliskim stosunku między J. R. (2) i J. R. (1), że uzasadniał on przyjęcie, że pozwany przynajmniej przy zachowaniu należytej staranności powinien powziąć wiedzę, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Strona pozwana nie wzruszyła więc skutecznie domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c., a zeznania J. R. (2) w tym elemencie uznać należało za niewiarygodne.

Reasumując, w ocenie sądu, całokształt okoliczności faktycznych sprawy nie pozostawiał wątpliwości, że spełnione zostały wszelkie przesłanki przewidziane w art. 527 i nast. k.c., skutkujące uznaniem dokonanej czynności sprzedaży udziałów w spółce za bezskuteczną w stosunku do powoda. Mając powyższe na uwadze, sąd orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku, w całości uwzględniając żądanie pozwu.

O kosztach procesu w punkcie II. wyroku orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Powódka wygrała niniejszą sprawę w całości, w związku z czym należał jej się zwrot wszystkich poniesionych kosztów procesu w łącznej wysokości 137 zł, na które składały się opłata od pozwu w wysokości 30 zł, wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem w wysokości 90 zł (§ 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie /Dz. U. poz. 1800 ze zm./) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.